

Dopełniacz liczby mnogiej rzeczowników

Autor: Halina Karaś

{smoothgallery image=M872.gif&title=Leksykon&caption=Końcówki -óch, -ich -ych D.lmn. rzeczowników. Oprac. A. Krawczyk-Wieczorek na podstawie: Dejna 87.}Dopełniacz liczby mnogiej rzeczowników. W D. lmn. w rzeczownikach wszystkich rodzajów na prawie całym obszarze gwarowym dominuje końcówka ów: koniów, nauczycielów, żołnierzy, dyszłów, kobietów, chwilów, gęsiów, kromków, muchów, trucznów, polów, miejsców, dzieciów, oknów. W XVIII-XIX wieku szerzyła się ona też w języku ogólnym, ale tendencja ta została wyhamowana, natomiast w gwarach stała się końcówką ogólnodeklinacyjną, występując w rzeczownikach żeńskich, nijakich i męskich (twardo- i miękkotematowych). {smoothgallery image=M873.gif&title=Leksykon&caption=Resztki form z usuniętym e ruchomym w D.lmn. rzeczowników, zwłaszcza w nazwach miejscowości, oraz w niektórych wyrazach z przyrostkami -ec, -ek. Oprac. A. Krawczyk-Wieczorek na podstawie: Dejna 72.}W gwarach północnopolskich (Krajna, ziemia chełmińsko-dobrzyńska, Mazury, Suwalszczyzna) zanika ruchome e w dopełniaczu lmn. rzeczowników żeńskich: matk, Ank, a zwłaszcza w pluralnych nazwach miejscowości: do Szczepank, do Mikołajk (w języku ogólnopolskim utrwaliła się tylko forma do Suwałk); jest to ten sam teren, gdzie pojawiają się formy mianownika lp. r. męskiego, typu krafc, poniedziałk, ilustrujące usuwanie e ruchomego w odmianie rzeczowników z przyrostkiem -ec, -ek. Rzadkie są formy bezkońcówkowe: do gód // do godów, do Niewodnik // do Niewodników. Sporadycznie pojawia się końcówka -ich / ik (na skutek przejścia -ch > -k), będąca kontaminacją końcówek rzeczownika i przymiotnika, np. ludzich, konich (południowy Śląsk), ludzik, dnik (górzysta część Małopolski), zdarzająca się również w miejscowniku (w takich spodnich). Okazjonalnie utrzymuje się też końcówka óch (pod wpływem odmiany przymiotników): naszych ojcóch, z małych wsióch, na wieki wiekóch w Polsce centralnej i wschodniej Wielkopolsce (okolice Rawicza).